

Список використаних джерел

1. Камлик М. І. Судова бухгалтерія. Підручник. Вид. 4-те, доп. та перероб. – К.: Атіка, 2003. 592
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Наук.-практ. коментар / за заг. ред. професорів В. Г. Гончаренка В. Т. Нора, М. Є. Шумила. К., Юстиніан, 2012. 1224 с.
3. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26 січ. 1993 р. № 2939-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/2939-12>.

Шульга Олександр Володимирович,
головний судовий експерт сектору
трасологічних досліджень відділу
криміналістичних видів досліджень
Запорізького НДЕКЦ МВС України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СПРАВНОСТІ ЗАМКІВ ІЗ ДВОХСТОРОННІМИ ЦИЛІНДРОВИМИ МЕХАНІЗМАМИ

З огляду на несприятливі економічні умови, зокрема на загальносвітову економічну кризу, яка сприяє погіршенню криміногенної ситуації, за останні роки збільшилась кількість злочинів, вчинення яких пов'язане з кримінальним зломом та відкриттям замків. Про це свідчить кримінальна статистика. При розслідуванні таких злочинів велику роль відіграє експертиза замків [1, с. 335].

Під час проведення огляду місця події спеціалістами – криміналістами нерідко вилучаються замки з двохсторонніми циліндровими механізмами або самі двохсторонні циліндрові механізми замка та ключі-оригінали до них.

При призначенні судових експертів за цими об'єктами перед судовими експертами ініціатори досліджень нерідко виносять питання, серед яких є, зокрема: «Чи в справному стані знаходиться замок?»; «Чи в справному стані знаходиться двохсторонній циліндровий механізм замка?».

Слід зазначити, що поняття «справність» характеризує той стан замка, при якому забезпечується його відмикання і запирання штатним ключем у повній відповідності з конструкцією, при цьому, необхідними умовами є: цілісність корпусу і відсутність у ньому отворів і зазорів, що дозволяють впливати на засув, мінаючи шпару для ключа; наявність у замку всіх деталей замикаючого механізму; відсутність їх поломок, деформацій, правильне їх сполучення; надійна фіксація засува замка в замкненому його положенні.

Варто нагадати, що експлуатаційні несправності виникають внаслідок тривалої експлуатації замку через знос ділянок деталей, активно взаємодіючих в процесі відмикання/замикання: стійки

(штифта) ригеля, крайок вирізів в сувальдних вікнах, повідця циліндра, вирізів на ригелі, штифтів циліндра і т. д.

Всі ці факти встановлюються експертом при дослідженні як зовнішніх поверхонь замка, так і після його розбирання. При дотриманні зазначених умов проводиться експертний експеримент по відмиканню і запиранню замка штатним ключем.

Про це, зокрема йдеться в п.п. 1.11.5. Оцінка результатів проведеного дослідження і формулювання висновку експерта Методики трасологічного дослідження замків (далі по тексті – Методика), а саме: «Встановлення справності замка та причин несправності, якщо вони є, можливо у разі наявності ключа до замка, що досліджується. Замок може бути визнаний справним у разі одночасної наявності наступних умов: а) вільно відмикається і замикається, тобто відповідні його деталі рухливі і механізм забезпечує їх переміщення, яке пов'язане з відмиканням і замиканням; б) не має дефектів, які б негативно впливали на надійність його роботи, що передбачена конструкцією механізму» [2].

Тобто, при вирішенні подібних запитань перед судовими експертами виникає ряд труднощів, які потребують обов'язкової наявності штатного ключа, при чому занурення останнього в шпарину не дозволяється.

Згідно п. 1.11.3. Експертний експеримент Методики: «У циліндрових замках дія ключа або відмички перевіряється безпосереднім оглядом у розібраному вигляді, а також за допомогою просвічування рентгенівськими променями в зібраному вигляді».

Перевірка справності замків (двохсторонніх циліндрових механізмів замків) при їх дослідженні, згідно зазначених положень Методики [2], повинна проводитись у розібраному виді, адже мала вірогідність того, що в спеціалізованих трасологічних лабораторіях науково-дослідних експертно-криміналістичних центрів наявні пристрої для просвічування рентгенівськими променями замків (циліндрових механізмів замків) у зібраному вигляді.

При цьому, експерт навіть у разі просвічування рентгенівськими променями в зібраному вигляді та при візуальному огляді циліндрових механізмів замків, буде в змозі категорично стверджувати лише те, що всі деталі двухстороннього циліндрового механізму (кожного з циліндрів) є в наявності та знаходяться на своїх місцях, механічних ушкоджень, або сторонніх предметів «металу, деревини, паперу, полімерного матеріалу, фольги тощо», які б перешкоджали їх штатній роботі, не мають, чи навпаки – деякі деталі циліндрів механізму знаходяться не на своїх місцях, або відсутні чи мають механічні ушкодження, які перешкоджають їх штатній роботі.

Цілком зрозуміло, що, не завжди їх можна виявити в ході огляду замка (циліндрового механізму замка) у зібраному стані. Однак, якщо сторонні предмети у замковій шпарині все ж таки візуально

проглядаються, то в даному випадку, на нашу думку, слід вважати замок (циліндровий механізм замка) несправним.

Отже, якщо на експертизу представлений штатний ключ, то доцільно проводити оцінку справності двостороннього циліндрового механізму, з обох сторін штатним ключем, представленим на експертизу, де необхідною умовою визнання замка справним є відмикання-замикання, що забезпечується штатним ключем, тобто деталі механізму є рухливими, взаємодіють штатно, при впливі ключа на механізм відбувається переміщення деталей, що забезпечує відмикання і замикання замку.

Проведене дослідження дає можливість дійти висновку, що двосторонній циліндровий механізм надійшов на експертизу в справному та придатному для замикання/відмикання стані при цьому ключ, прикладений до циліндровому механізму, призначений для відмикання/замикання замку, частиною якого є даний механізм.

На підставі вищевикладеного вважаємо, що вирішення питання справності циліндрового механізму замка без проведення експертного експерименту – введення штатного ключа до ключовою шпарини, є вкрай необхідним, оскільки, за інших обставин, можливим є вирішення лише одного з питань, поставлених перед експертом, а саме: «Чи справний циліндровий механізм замка» або «Чи відчинявся циліндровий механізм сторонніми предметами».

Список використаних джерел

1. Якименко Р. В. Щодо важливості етапу порівняльного дослідження конформних слідів на деталях механічних сувальдних замків /Криміналістика і судова експертиза: міжвідом. наук.-метод. збірник., присвяч. 105-річчю заснування судової експертизи в Україні /Київський НДІ судових експертиз; редкол.: О. Г. Рувін (голов. ред.) та ін. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. – Вип. 63, ч. 1. – 424 с.

2. Методика трасологічного дослідження замків. Експертна спеціальність 4.2 «Дослідження знарядь, агрегатів, інструментів і залишених ними слідів, ідентифікація цілого за частинами» / [укл. Коструб А.М., Грищенко О.В., Щирба Д.Є., Іваник С.І., Чашницька Т.Г.]. – К. : ДНДЕКЦ МВС України, 2015. 41 с.: іл. Реєстраційний код згідно з Реєстром методик проведення судових експертиз – 4.2.34.